

Appendix 8:

Interview - D

I: D Hanıma tekrar şey yapmıyorum yani çalışma neydi nasıldı. Direk sorulara geçiyorum. n.

D: Biraz öncede bizi izledi zaten karşıda.

I: Televizyon D Hanım için ne kadar önemli? Ne kadar televizyon izler?

D: Ben haberleri izlemek isterim, dizileri severim ve beyaz şov gibi talk şov programları da izliyorum diyor.

I: Kırsal bölgedeki yani daha az imkana sahip işitme engelli insanlar için televizyonun yeri nedir? Ne kadar önemlidir onlar için dünyayla iletişim aracı olarak?

D: O kişi için Televizyon son derece önemli. Ama televizyon önemli ama eğitilmiş değilse alt yazının da önemi olmayabilir ve heyecan verici komedi filmleri mutlaka başat programları olurdu diyor.

I: D Hanım televizyonu nasıl izliyor? Sesli mi? Sessiz mi? Birileri yardımcı oluyor mu?

D: Sessiz izliyorum. Mesela alt yazı varsa ben yanımda konuşan birisine sormuyorum. Alt yazı yokken anlamadığımız bir şeyi izliyoruz yanımda konuşan birisi varsa ona soruyorum diyor. Sorarak ondan öğrenmeye çalışıyorum diyor. Mesela oğluma film izliyoruz birlikte ben oğluma ne oluyor ne oluyor diye soruyorum diyor. Ona rağmen çok kaçırdığımız oluyor diyor.

I: Peki hiçbir alt yazı ve işaret dili olmadığı zaman televizyon izlemek ne kadar zor? Çok mu zor ya da bir şekilde anlayabiliyor mu?

D: Çok zor diyor yani mesela ben dudaktan anlamaya çalışıyorum bazen anlayabiliyorum ama genelini anlayamıyorum diyor.

I: Peki anlamadığını zaman nasıl hissediyor? Kızgın mı? Üzgün mü? Yoksa bir hayal kırıklığı mı?

D: Üzülüyorum. Anlayamıyorum. Mesela ertesi gün bu diziyi o filim izleyenlere soruyorum aklımda kalıyor o can alıcı noktalar onları soruyorum diyor. Sonra anlattırıyorum izleyenlere diyor. Kanal D'deki dizilerin hepsini izlerim çünkü internette alt yazılı olarak veriliyor diyor. O yüzden başka izleyemiyorum onları izliyorum özellikle diyor. Mesela Beyaz Şov bile var Kanal D'de diyor. Yarışmalar da var onları alt yazılı olarak izliyorum diyor.

I: Televizyonda anlayamadığı zamanlar ne yapıyor? Kapatıyor mu? Yine de izlemeye devam ediyor mu?

D: Kanal değiştiriyorum. Anlamıyorum anlamıyorum sıkılıyorum kanal değiştiriyorum diyor. Alt yazılı olan filmleri seçmeye çalışıyorum onları seçiyorum diyor.

I: Peki işaret diliyle televizyon izlemenin herhangi bir zorluğu var mı onun için?

D: Yine de zorluğu var her şey işaretle bitmiyor diyor. Alt yazı olunca tamamlayıcı oluyor diyor.

I: İki bir birlikte olsa tercih ediyor.

D: Mesela Okan Bayülgen Şov da Neslihan tercümanlık yapıyordu ben izliyordum ama yeterli gelmiyordu diyor.

I: Anladım bazı şeyler eksik kalabiliyor.

D: Evet. İki bir anda olduğunda en çok alt yazıya bakıyorum ama işaretten de faydalaniyorum daha çok faydası oluyor diyor ikisi bir arada olduğu zaman.

I: Bu konuda sorularım bu kadar. Şeye geçelim. İşitme engelliler için o zaman şeyi biliyordu daha önceden işitme engelliler için olan alt yazıyı biliyordu D Hanım herhalde çünkü Kanal D'de izliyormuş.

D: O sizin gösterdiğiniz yöntemleri diyorsanız biraz önce C Bey'e de o anlamda mı sormuştunuz?

I: Kanal D'deki alt yazılar da işitme engelliler için hazırlanmış alt yazılar, benimkiler de öyle ama benimkindede Kanal D'dekilerde daha farklı teknikler de kullanılıyor.

D: İşte o tekniklerden haberdar değiller.

I: Peki hangisini daha çok sevmiş? Kanal D'deki alt yazılar mı benimkiler mi?

D: Evet o ikisi arasında çok büyük fark var diyor. Sizin gösterdiğinizizi ilk defa gördüm. Çok güzeldi beğendim. Renkleri farklı, kim olduğu belli oluyor diyor. Bu daha iyi gibi geldi. Öbürü de güzel de o da basit yeterince de diyor. Yani basite indirgenmiş bir şekilde veriliyor diyor.

I: Böyle çok bulamıyorum. Yani Kanal D'dekileri izleyen işitme engellileri çok bulamıyorum da o yüzden D Hanım'a bununla ilgili birkaç soru daha soracağım. Oradaki dizileri izlerken alt yazılarla ilgili en çok yaşadığı sıkıntı ne olmuş?

D: Kanal D'dekiler hakkında mı yaşadığı problemlerden bahsediyorsunuz?

I: Evet oradakileri izliyormuş ya. Oradaki alt yazılarla ilgili yaşadığı problem ya da onun en çok sevmediği ne olmuş o alt yazılarla ilgili değiştirmek isteyeceği şey ne olur?

D: Ben oradaki tercümanlardan biri olan Oya var ona söylemiştim diyor. Şiveli konuşmalarda düzgün Türkçe yazıyorlar oraya diyor. Ben onu bilmek isterim orada şiveli konuşmanın nasıl olduğunu diyor. Bir de örnek olmadan veremem de negatiflikleri var şu an aklıma gelmiyor da diyor.

I: Ben şöyle sorayım. Kimin konuştuğunu anlamak da zorluk yaşamış mı o alt yazıları izlerken?

D: Evet ilk başlarda zorlaşmışım sonrada alıştım bu düzene. Ve bazen hala filmin ilk başlangıcında da zorlanabiliyorsunuz ama evet sizin gösterdiğiniz yöntemlerle o gayet ayırt edici oluyordu diyor.

I: Kapı sesidir, silah sesidir böyle kaçırdığını düşündüğü şeyler oluyor mu o dizileri izlerken? Böyle sesler yani araba sesi, kapı sesi, silah sesi, motor sesi, ambulans sesi yani kaçırdığını düşündüğü şeyler oluyor mu?

D: Kanal D'dekilerde var mesela diyor. Düşme sesi, kapı sesi, köpek sesi şeklinde orada çıkıyor diyor. Mesela ağlama sesi diyor. Mesela onun gibi şeyleri belirtiyorlar diyor. Hep yazıyor çünkü bizim fark edemediğimiz şeyleri diyor. Mesela diyor oyuncular oynarken dönüp bir yere bakıyorlar diyor. O anda neye reaksiyon verdiğini anında gösteriyor diyor. Araba sesi, ağlama sesi gibi belirtiyor diyor.

I: Peki duygularla ilgili bir şey var mı o dizilerde gördüğü? Yani duyguları da belirtiyor mu alt yazılar? Bu konuda eksik olduğunu düşünüyor mu alt yazıların

D: Ben yine aynı arkadaşla söylemiştim zamanında diyor. Evet alt yazıda belli olmuyor ama tercüman burada zaten devreye giriyor. Çünkü tercüman mimiklerini oradaki duyguya göre şekil verir diyor. Mesela bir arkadaş var tercüman olarak onun mimikleri çok oynamıyor onu hiç sevmedim. O mimikleri hiç yansıtmıyor diyor. Ben oradaki tercümana söyledim. Orada alt yazılar veriliyor evet belli ki duygusal bir konuşma ama tercüman ifadesiz. Ama tercüman da duygusal ifadelere büründüğü zaman ben de duyguya kapılıp ağlayabiliyorum diyor. Tek alt yazılı olduğu zaman anlaşılmayan noktalardan biri bu oluyor zaten diyor.

I: Yani alt yazıda da yazsa peki emojilerle belirtse ya da parantez içerisinde yazsa o zaman alt yazıyı tercih edebilir.

D: Olabilir diyor. Mesela anlayabilmemiz. Ne gerekiyorsa konulabilir diyor. Bunun da bize o hisleri vermesi gerekir diyor.

I: Bu konuda soracağım başka bir şey yok teşekkür ederim. Dedğim gibi göremiyorum genelde izlemiyorlar. Böyle işitme engelli arkadaşlar bulamıyorum ben o yüzden D Hanım özel bu konuda o yüzden sormak istedim o takip ettiği için bu dizileri. Çünkü başka bulamıyorum. Çoğu işitme engellinin Kanal D'nin sitesinde böyle bir şey olduğundan haberi yok.

D: Evet televizyonda görebilirler aslında onun da reklamı çıkıyor diyor.

I: Ya da ulaşmıyorlar. Benim sorduklarım genelde bilmiyor da o yüzden öyle ekstra sordum. Peki devam edelim kaldığımız yerden. Benim alt yazılar o izlediği klipleri anlamasına ne kadar yardımcı olmuş? Her şeyi tam olarak anlayabilmiş mi?

D: Ben yeterince anlayabildim çok güzeldi. Ben memnun oldum sizin o hazırladığınız videolarda alt yazılardan diyor. Daha önce görmüşlüğüüm yoktu bu tarz yöntemleri ilk defa sizde görmüş oldum diyor.

I: Peki böyle alt yazıların işitme engellilere daha fazla eşitlik sağlayacağını düşünüyor mu televizyonda?

D: Evet kesinlikle. Ben bir şey anlatmak istiyorum. Şimdi ikimiz izliyoruz. Sen bakıyorsun mesela güldün, ağladın ben öylece kaldım. Ben sonradan öğreniyorum onu. Sonradan ağlayabiliyorum diyor. O zaman bunu o derece anlatmalı ki alt yazılı olarak gerektiği erişimi sağlayarak diyor. Biz o zaman aynı anda ağladığımızda eşit olur diyor. Aynı zamanda aynı duygulara girebildiğimiz zaman.

I: Zamanlaması da önemli evet. Peki şunu sorayım. Bu alt yazıların özellikle okumayı yeni öğrenmiş genç bireyler için ya da işitme engelli insanların eğitiminde okuma yazma becerilerini artırmada ya da kelime dağarcığını geliştirmede faydalı olabileceğini düşünüyor mu?

D: Evet kesinlikle çok faydası olurdu. Mesela tercüman olursa daha büyük bilgilerle mi olur. Mesela bazı kelimeleri bilmiyor o an tercümana bakıyor tercüman da onu yapıyor diyor. Yani tercümanla o çevirdiği arasındaki bağlantıyı kurarak da aslında bir nevi yazının oradaki öğrenme işlevini kullanmış olurlar.

I: Tamam şimdi ankette verdiği cevaplarla ilgili sorulara geçelim. Şunu belirtmiş aynı C Bey gibi parantez içinde yazılan isimlerin yazıldığı parantez içinde kimin konuştuğunun belli olması açısından bir de şeyin kombinasyonunu beğenmiş renk ve konuşanın altına yazma yönteminin birleşimini beğenmiş. Bununla ilgili daha fazla bilgi verebilir mi? Neden bu ikisi? Tek başına renk neden yetersiz ya da daha az beğenmiş?

D: Yine de karışır. Her kez aklında tutamayabilir. En güzeli kişinin altına yazılması diyor. Hem de çabuk anlaşılır çünkü yetişmez konuşmaların takibi açısından diyor.

I: Şunu soracağım mesela o kişinin altına yazılmasına da şöyle bir fark var. Renkli olanını renksiz olandan daha çok beğenmiş bu da herhalde şeye mi yönelik anlamayı kolaylaştırmaya mı yönelik bir onu sorabilir miyiz?

D: Hem renkli olması hoş bir şey hem de muhtemelen anlık algılamada daha... kişiyi de takip edemeyebiliriz. Belki yardımcı bir faktör gibi ifade etmeye çalışıyor.

I: Anladım. Bir de şeyi soracağım. Bu konuşan kişinin altına yazılıyor ya o yüzden konuşan kişinin bir sağda çıkıyor bir solda çıkıyor ekranın ya da bir ortasında çıkıyor mesela. Bu alt yazılar yer değiştirdiğinden hiç okumada zorlanmış mı?

D: Bir yerde yakalamak zor olur diyor. Onun da bir dezavantajı olabilir diyor yani. Mesela hızlı bir konuşmada gözümle onu takip ederken kaçırdım bir şeyi. Bu da yaşanabilir diyor.

I: İzlerken mi kaçırmış benimkini?

D: Yok sizinkini değil. Yani onun negatif yönlerini düşünürken belki izlerken o yazının sürekli yer değiştiriyor olması da bir dezavantaj yaratır o da ne bileyim takip esnasında acaba kaçırmamıza neden olur mu diye söylüyor.

I: Anladım. Şimdi diğer şeye geçsek D Hanım da yine C Bey alt yazılarda bazı kelimelerin atılıp, kısaltılıp, okuma hızının düşürüldüğü alt yazıyı tercih etmiş. D Hanım bu konuda ne düşünüyor? Hızını genel olarak alt yazılardaki hızı nasıl bulmuş? Çok mu hızlıydı? İyi miydi nasıldı?

D: Kısaltılmamış olanlarda mı?

I: Genel itibariyle alt yazıların hızını nasıl bulmuş izlediği videolarda? Zorlanmış mı okumak da?

Ç: Mesela bazı gereksiz okuduğumuz şeyler oldu. Bazı çıkartılmış şeyler vardı oralar daha iyiydi diyor. Kısaltılmış yerler vardı oralar iyiydi diyor. O yeterliydi diyor.

I: Okuma hızını azaltmak için bazı kelimeleri ya da cümle yapısını değiştirmeyi sansür olarak algılar mı?

D: Ben bizim anlayabilmemizin önemli olduğunu düşünüyorum diyor. Evet ağır bir konuşma bize göre daha özetlenmiş bir şekilde izleyebiliriz ama basit değil de özet diyor yani. Aynı C Bey gibi düşünüyor kendisi de.

I: O zaman D Hanım da çok abartmadan anlamını koruyarak daha düzenlenmesini

D: Evet anlam aynı olacak basit gibi ama çocuk gibi değil.

I: Anladım. Şimdi ses efektlerine geçsek D Hanım da simgenin kullanımını sevmemiş ses efektlerinde. Telefon sesi için bir telefon resmini sevmemiş mesela. Neden sevmemiş acaba?

D: Hoş gelmedi gözüme diyor. Yazı daha iyi gibi. Mesela telefon çalıyor mesaj gelmiş, evet telefondaki mesaja dair oraya da bir mesaj görüntüsü çıktı içerisinde mesaj okutulabilir diyor. Ama sadece çaldığı için oraya resim koymak çok... değil parantez içinde de yazılabilir.

I: Peki o yansıma sesleri zır zır, gür gür, ya da hav hav. Köpek sesi yazılmasını mı ister yoksa hav hav yazılması mı ya da hav hav yazmamız bir anlam ifade eder mi ya da miyav yazmamız?

D: Yansıma sesi verilmesini doğru bulmuyor. Onun isimleri olmalı diyor. Yani miyavdansa kedi sesi daha bilinir ama miyav bilinmeyebilir bu afaki bir örnek belki de yani o anlamda yani pat patı herkes bilmez ama kapı sesini bilir. Mesela biz belki sesleri tanıyabiliriz ama sesleri tanımayan işitme engelliler daha yoğunlukta işitme engelliler sesleri tanımıyor diyor.

I: Anladım tamam. Peki son olarak bu konuyla ilgili şeyi soracağım. Ses efektlerinin bir programı izlerken ne kadar önemli olduğunu düşünüyor. Her ses efektini yansıtmalı mıyız alt yazıda?

D: Evet mutlaka olmalı diyor. Çünkü oyuncu ona göre hareket ediyorsa ona göre reaksiyon veriyorsa oyun ona göre devam ediyorsa ve bu hareket var bu mecbur diyor. O akışın içerisinde var olan her şey orada olmalı.

I: Duyguların ifade edilmesi ya da sesle ilgili şeylerin ifade edilmesi

D: Mesela birisi bir anda korkuyor. Ne oldu biz nereden bileceğiz?

I: Tamam bunu anladım. Şimdi mesela duyguların ifadesi sesin ifadesi bendeki örnek erkek gibi konuşuyor ya da erkek gibi konuşuyor. Erkekler kadın gibi kadınlar erkek gibi konuşuyor. Duymayınca bunu anlayamıyorsunuz dolayısıyla biz de parantez içerisinde erkek sesi ya da emoji kullanımı yapmıştık.

D: Neydi bunun sorusu kusura bakmayın onu unuttum da.

I: Soruyu şöyle soracağım. D Hanım emojiyi çok beğenmemiş. Üç puan vermiş. Emojiyi beğenmemesinin sebebi duyguları yeterince ifade edememesi mi yoksa yine programa uygunsuzluğu mu?

D: İkisi de olabilir diyor. Biz orada verilmek istenen duygunun ya da farkında olmamız gereken şeyin farkına varalım yeterlidir diyor.

I: Peki bu ikisi arasında burada emojiyi çok beğenmediğini belirtmiş de sevmediğini.

D: Alt yazı içerisinde daha çok dikkatimizi çekebilir diye düşünüyor.

I: Yani daha fazla dikkat çekip konsantrasyonunu mu bozabilir?

D: Muhtemelen bir de orada o emojiğin olmasına alışkın değiliz.

I: Anladım uzun vadede olsa belki alışıp sevebilir mi?

D: Evet biraz da ilk defa karşılaştığımız için olabilir. Alışkın değiliz bu yöneme diyor. Uzun vadede olabilir diyor.

I: Zaten az önce de konuşmuştuk ama bu alt yazılarda duyguların mutlaka ifade edilmesi gerektiğini düşünüyor değil mi?

D: Evet. Alt yazılar için bir az önce söylediği gibi tercüman varsa mecburiyet yoktur ama tercüman yoksa evet diyor. Çünkü tercüman orada duyguları mimikleriyle ifade edecek kişidir diyor.

I: Emojilerin genel anlamda yine sadece alt yazıdan bağımsız olarak genel anlamda duyguları yansıtabildiğini düşünüyor mu? Kendisi kullanıyor mu mesela duygularını ifade etmek için emojileri?

D: Evet yeterince yansıtıyor. Mesela Facebook'da emoji çıkıyor nasıl hissettiğini yazabiliyorsun diyor.

I: Bu alt yazılar gelse de her programda olmayacak. Hangi programları tercih eder ilk olarak? Dizi, haber, belgesel?

D: Haberler bir numara. İki numara dizileri çok seviyorum diyor. Bir de talk şovları isterim diyor.

I: Tamamdır. Dizi, talk Show öyle aldık. Bunun dışında benim soracağım yok. Çok teşekkürler katıldıkları için tekrar ikisine de. Çok yardımcı oldular. Dediğim gibi herkesten böyle veri alamıyorum. Herkes bu kadar olayın farkında değil o yüzden benim için çok önemli. Tekrar çok teşekkür ederim Samet Bey size de bu işe yardımcı olduğunuz için.

D: Her zaman hazırız diyor. Tamamdır. Diğer grup için görüşürüz yine sizinle whatsapp'tan.